

УДК 364-78:364-43(477+436)
DOI: 10.24144/2524-0609.2025.57.57-61

Демиденко Тетяна Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра освітнього менеджменту, арт менеджменту і соціальної роботи

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

demydenkota@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-4864-1512>

Мартовицька Наталія Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра іноземних мов

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

nv.martovytska@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-7258-3458>

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА АВСТРІЇ

Анотація. Волонтерство у соціальній сфері є однією з провідних практико-орієнтованих моделей соціальної роботи, що забезпечує підтримку вразливих груп населення, сприяє розвитку громадянської активності. В умовах війни в Україні волонтери та волонтерські організації демонструють оперативність, гнучкість, мобільність у наданні допомоги у порівнянні з державним сектором. Проте потребують удосконалення шляхи взаємодії волонтерства з державними структурами. Дослідження особливостей волонтерської діяльності в інших європейських країнах, зокрема в Австрії, дозволяє осмислити досвід волонтерського руху для формування моделей партнерства між державою та неформальними інститутами громадянського суспільства. Мета статті – здійснити порівняльний аналіз волонтерських практик України та Австрії для визначення можливостей адаптації австрійського досвіду у вітчизняних умовах. Методи наукового пошуку: аналіз, порівняння та узагальнення наукової літератури, нормативно-правових документів з метою вивчення специфіки волонтерства в Австрії, тенденцій його розвитку. Адаптація австрійського досвіду сприятиме інституціоналізації українського волонтерського руху, підвищенню ефективності надання соціальних послуг і зміцненню громадянського суспільства.

Ключові слова: волонтерство, соціальна робота, громадянське суспільство, Україна, Австрія, інституціоналізація

Вступ. Волонтерство є однією з ключових складових сучасної соціальної роботи, оскільки забезпечує залучення громадян до вирішення соціальних проблем та сприяє розвитку їх соціальної активності, розвитку громадянського суспільства.

В Україні волонтерський рух за останнє десятиліття набув особливої актуальності у зв'язку з воєнними діями та гуманітарними кризами (пандемія COVID 19), коли добровільна допомога стала ефективним інструментом підтримки учасників бойових дій, ветеранів та ветеранок, членів їх сімей, осіб з інвалідністю, людей похилого віку, внутрішньо переміщених осіб, організацій соціальної сфери.

Однією з актуальних проблем волонтерського руху в Україні залишається відсутність/недостатність координації дій між окремими волонтерськими організаціями. Разом із тим, Україні бракує довгострокової стратегії партнерства волонтерства як соціального інституту та держави, фрагментарність їх взаємодії та відсутність системної підтримки з боку держави обмежує потенціал волонтерських ініціатив. Зазначені проблеми та суперечності потребують удосконалення і пошуку шляхів ефективної взаємодії волонтерства як інституту громадянського суспільства з державними структурами. Отже, вивчення волонтерських практик та особливостей інтеграції добровільної діяльності у соціальну сферу європейських країн, зокрема Австрії, сприятиме засвоєнню та адаптації досвіду волонтерства в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема волонтерства в Україні активно вивчається у контексті соціальної роботи. Волонтерство як соціальний

ресурс громадянського суспільства досліджено у працях О.Панькової, О.Касперович та О.Іщенко [1], Ю.Мацієвський та Я.Лук'янчук [2] характеризують волонтерство як неформальний інститут, обґрунтовують його явні та латентні функції і дисфункції, взаємодію із формальними соціальними інститутами у кризових умовах. Проблема самоорганізації громадянського суспільства, інституціоналізації волонтерської діяльності присвячені праці А.Матійчика [3] та ін. Розвиток волонтерства під час російсько-української війни висвітлено у працях З.Жерельнікової [4], І.Шапошнікової та Ю.Вірта [5].

Наукові дослідження [2; 4] свідчать про зростання волонтерської активності в Україні. Так, у 2022 році Україна увійшла у десятку країн з найвищим рівнем благодійності, у 2023 році – посіла друге місце у рейтингу серед 142 країн світу [6]. За даними Т.Павлюк, О.Демченко зросла кількість організацій, які співпрацюють з волонтерами: з 58 – у 2015 році до 1661 – у 2023 році. Збільшилась кількість волонтерів-фізичних осіб, як зареєстрованих у Державному реєстрі волонтерів, так і незареєстрованих надавачів добровільної допомоги. Дослідники Т.Павлюк та О.Демченко [6] виділяють наступні тенденції розвитку волонтерської діяльності в Україні: збільшення кількості волонтерів-фізичних осіб та волонтерських організацій; підвищення результативності волонтерської діяльності; активізація їх співпраці з державними медичними, соціальними структурами, зростання довіри до волонтерів з боку громадян.

Поширення волонтерського руху в Україні виявило низку проблем, потребу в удосконаленні норма-

тивно-правової бази його регулювання.

Так у Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року аналізуються проблеми волонтерської діяльності в Україні та шляхи їх подолання [7], відмічається, що в Україні мають запроваджуватися «європейські підходи до підтримки та мотивації волонтерів шляхом: сприяння страхуванню волонтерів організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зокрема, шляхом удосконалення законодавства, залучення міжнародного донорського фінансування для страхування волонтерів», «посилення підтримки волонтерської діяльності на рівні територіальних громад із залученням центрів життєстійкості», «сприяння самоорганізації та структуруванню волонтерського руху в територіальних громадах, зокрема, створення осередків загальнонаціональних мережових організацій, які залучають волонтерів до своєї діяльності» тощо.

З огляду на вищезазначене, дослідження волонтерської діяльності в Австрії сприятиме вдосконаленню української системи волонтерства, зокрема в аспектах інституціоналізації та залучення молоді.

Мета статті – здійснити аналіз волонтерських практик України та Австрії для визначення можливостей адаптації австрійського досвіду у вітчизняних умовах. Основними завданнями є: визначити сучасний стан волонтерства в обох країнах, охарактеризувати сфери діяльності та правове регулювання, здійснити аналіз організації та залучення волонтерів в Австрії. Для досягнення мети застосовано **методи наукового пошуку**: аналіз, порівняння та узагальнення наукової літератури, нормативно-правових документів, статистичних даних з метою вивчення специфіки волонтерства в Австрії, тенденцій його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство у соціальній роботі виступає важливим інструментом підтримки вразливих груп населення, забезпечує додаткові ресурси для соціальних служб, сприяє реалізації державних і громадських програм, розвиває професійні компетенції волонтерів як майбутніх фахівців соціальної сфери.

Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає волонтерську діяльність як добровільну, соціально спрямовану, неприбуткову діяльність, що здійснюється фізичними особами шляхом надання волонтерської допомоги. Це форма благодійної діяльності, яка не включає безоплатне виконання робіт або надання послуг, що здійснюються на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин [8]. У статті 14 Закону України «Про соціальні послуги» [9] зазначено, що надання соціальних послуг можуть залучатися волонтери.

В австрійському законодавстві поняття «волонтерська діяльність» визначено в § 2 Федерального закону про сприяння волонтерській діяльності (Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement (Freiwilligengesetz – FreiwG)) [10]: як «добровільна діяльність в межах організації; без матеріальної винагороди; з метою сприяння загальному благу або з переважно соціальних мотивів; без наміру отримання прибутку, без трудових відносин або в рамках професійної освіти чи навчання».

Законом України «Про волонтерську діяльність» [8] визначені напрями волонтерства у соціальній сфері: підтримка «малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, які потребують соціальної реабілітації, осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю,

одинокими, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги; надання волонтерської допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції».

Як зазначає З. Жерельнікова [4] на основі аналізу даних дослідження «Благодійність у часи війни», проведеного Zagoriy Foundation та дослідницькою агенцією «Соціоінформ», повномасштабна війна сприяла сплеску волонтерства та благодійності в Україні: 86% українців «стали благодійниками, а 33% долучилися до волонтерства».

Дослідники [2; 4] та ін. визначають волонтерство однією з вагомих причин стійкості України під час війни. Серед поширених форм волонтерства від початку війни З. Жерельнікова виділяє: фінансову підтримку ЗСУ, ВПО та інших вразливих категорій населення, матеріальну допомогу (передача спорядження, одягу, їжі, засобів гігієни, безкоштовне надання послуг тощо), фізичне волонтерство (завантаження/розвантаження вантажів, транспортування, плетіння камуфляжних сіток), інформаційне та кіберволонтерство.

Більшість дослідників феномену волонтерства підкреслюють, що «Волонтери та благодійні фонди вирішують багато проблем швидше й ефективніше, ніж держава. Отже, важливо зберегти ці навички та структури й у мирний час – адже проблем під час відбудови буде не менше, ніж під час війни, а можливості держави їх вирішувати певний час залишатимуться обмеженими» [4].

В Україні та Австрії діє низка волонтерських програм, спрямованих на підтримку постраждалих від російсько-української війни громадян, надання їм гуманітарної допомоги, сприяння соціальній інтеграції.

Таким чином, волонтерство в Україні та Австрії має спільні принципи добровільності та соціальної спрямованості, але відрізняється за історичним контекстом, рівнем організації та системністю. В Україні волонтерський рух формувався на основі високого потенціалу громадянської активності у відповідь на кризові ситуації переважно після 2014 року під впливом Революції гідності, початку воєнних дій та внутрішнього переміщення населення. Його пік спостерігався у 2022–2025 роках. Важливими рисами волонтерства в Україні є гнучкість організаційних форм та швидка адаптація до мінливих умов. Волонтерство займає важливе місце у соціальному секторі Австрії, його традиції сягають десятиліть. Волонтерство характеризується стабільністю та системною державною підтримкою різних сфер соціальної роботи.

За даними Федерального міністерства соціальних справ, охорони здоров'я, догляду та захисту прав споживачів (Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz, Federal Ministry of Social Affairs, Health, Care and Consumer Protection) [11] у країні близько 49,4% (3,7 млн.) населення віком від 15 років – волонтери, з них – 1,9 мільйони громадян здійснюють волонтерську діяльність в організаціях та асоціаціях. Середній внесок кожного волонтера складає 6,9 годин на тиждень. В останнє десятиліття у країні спостерігається тенденція зростання неформального волонтерства: з 30 % осіб у 2016 році до 37 % осіб у 2022 році. Щодо формального волонтерства, то найбільша частка волонтерів залучена до спортивних клубів і асоціацій –

513 000 осіб, у сфері мистецтва і культури – близько 370 800 осіб, у діяльності екстрених служб та ліквідації наслідків стихійних лих – 366 400 осіб, у релігійних організаціях – 355 100 осіб. Від 296 900 осіб є волонтерами у соціальній сфері, охороні здоров'я, політичній роботі та адвокації, охорони довкілля, 128 000 осіб залучені до підтримки біженців.

В Австрії діє Австрійська рада волонтерів (Austrian Voluntary Council), діяльність якої регламентується Федеральним Законом про сприяння волонтерській діяльності. Австрійська рада волонтерів, співпрацюючи з Федеральним міністерством соціальних справ, охорони здоров'я, догляду та захисту прав споживачів кожні п'ять років звітує про поточний стан та розвиток волонтерської роботи в Австрії [12].

Федеральний Закон про сприяння волонтерській діяльності «регулює рамки для офіційної волонтерської діяльності в інтересах широкої громадськості з метою підтримки такої діяльності та сприяння участі [10]. Це має на меті зміцнити згуртованість між соціальними групами, поколіннями та культурами, а також суспільну та соціальну відповідальність». Він регулює соціальний, екологічний, миротворчий та інші види «добровільних роки» – особливі форми волонтерської діяльності.

Для нашого дослідження становить інтерес Добровільний соціальний рік, який триває від 6 до 12 місяців і передбачає створення умов для особистісного розвитку та отримання або розвитку учасниками під час волонтерської роботи навичок професій соціальної сфери, досвіду соціальної роботи. Серед сфер діяльності добровольців, які працюють у підтримуючих організаціях (близько 900 по всій країні) соціальна допомога людям з інвалідністю, догляд за людьми похилого віку, наркозалежними, біженцями та переміщеними особами, безпритульними, людьми, що постраждали від домашнього насильства, дітьми; соціальна робота з дітьми та молоддю.

Інформацію про нові волонтерські ініціативи та організації Австрії, що залучають волонтерів, можна отримати на офіційних порталах: веб-порталі Volunteerweb, «Волонтер – я беру участь», Центрі послуг волонтерської роботи в Австрії, Центрах волонтерства ARGE Австрія (об'єднанні кількох центрів волонтерства та консультаційних центрів волонтерів з усієї Австрії), Центрах послуг та компетенцій з волонтерства.

Волонтерські центри ARGE Австрія [13] – це неформальний пул австрійських волонтерських центрів з експертним статусом в Австрійській раді волонтерів. Цілями координуючого об'єднання є представництво інтересів волонтерів на політичному рівні, відображення суспільних подій та їх актуальності для волонтерів, створення мереж, узгодження зв'язків з громадськістю, пошук інновацій для покращення волонтерства.

У волонтерських центрах Австрії координують взаємодію організацій, яким потрібні волонтери та зацікавлених у волонтерській роботі громадян: інформують, консультують про можливі посади, проводять навчання, направляють волонтерів лише до тих організацій, які відповідають критеріям якості роботи з волонтерами, отримують та пересилають запити від організацій, пропонують участь у власних волонтерських проєктах, люблять волонтерську роботу. Центри підтримують зв'язки з організаціями-спонсорами або управляються муніципалітетом чи приватною асоціацією, проте незважаючи на організаційну приналежність, прагнуть діяти як нейтральні інформаційні центри.

На місцевому рівні активно діють центри GEMA – платформи для самоорганізованих груп та громадсько-орієнтованих ініціатив, які загалом працюють над сприянням розвитку активної спільноти в межах громади чи регіону. Центри GEMA люблять волонтерську роботу та просувають її в регіональних ЗМІ. Вони організовують заходи в школах, громадах та організаціях і сприяють нетворкінгу з волонтерськими центрами [14].

Волонтерські організації Австрії активно працюють з молоддю, інформуючи і залучаючи її до доброчинної діяльності. Цікавою масовою формою роботи з широкими верствами населення, особливо учнівською та студентською молоддю, з метою ознайомлення їх про волонтерську роботу у громадянському суспільстві, стали традиційні ярмарки волонтерів. На таких тематичних ярмарках міжнародні та австрійські благодійні організації представляють результати своєї роботи, запрошують долучитися до волонтерських проєктів та ініціатив. За словами Майкла Уока, керуючого директора Асоціації волонтерських ярмарок Австрії, «Волонтери – це соціальні працівники нашого суспільства». У містах і селищах проводяться тижні волонтерства, до яких активно долучається учнівська і працююча молодь, працює волонтерське радіо [15].

Таким чином, застосування масових форм роботи з населенням (з акцентом на молодь) сприяє підтримці його високого рівня волонтерської активності, солідарності, згуртуванню навколо розв'язання соціальних проблем, загалом побудові громадянського суспільства сталого розвитку.

Серед організацій Австрії, що надають соціальну допомогу та активно залучають до співпраці волонтерів – Народна служба Австрії (Volkshilfe), що пропонує соціальні послуги незахищеним групам населення. Міжнародна організація Caritas також працює в соціальному секторі Австрії, підтримуючи хоспіси, центри соціального консультування, людей з інвалідністю, людей похилого віку тощо. Крім штатних працівників в організації діють близько 46 000 волонтерів. Соціальні послуги надаються і національним товариством Австрійського Червоного Хреста, яке складається з дев'яти регіональних асоціацій, що мають власну правосуб'єктність і фінансовий суверенітет. Організація налічує 79 713 добровільних співробітників.

Цікавим для України є досвід Австрії у сфері цивільного захисту населення, де волонтери та професійні служби працюють разом. Австрія – одна з країн з найпотужнішою волонтерською мережею, демонструє високу ефективність у реагуванні на надзвичайні ситуації. Волонтерські пожежні служби створюються на рівні муніципалітетів у кожному селищі, місцеві пожежні команди об'єднуються в пожежні асоціації земель і є основою національної безпеки країни. Добровольцями-пожежниками в Австрії є 338 000 осіб, саме такий чисельний склад і підтримання їх цілодобової оперативної готовності є перевагою системи цивільного захисту, яка спрацює на рівні муніципалітетів, земель та країни в цілому [16; 17].

В Австрії діє Агенство цивільного захисту (Osterreichische Katastrophenschutz-Organisation), – організація, створена у 2019 році за пропозицією Дітера Зігеля, яка є унікальним альянсом Австрійського Червоного Хреста, Федеральної асоціації пожежної охорони Австрії, Центру компетенцій Safe Austria. Ця організація об'єднує близько 500 000 волонтерів з різних установ та є прикладом організації сталого партнерства державних структур і волонтер-

ських об'єднань [18].

Отже, досвід Австрії демонструє гнучку систему взаємодії формальних та неформальних інститутів; практики створення, навчання та підтримки волонтерських мереж, багатоканального оповіщення, тренування сумісності служб, приклади взаємодопомоги, налагодження горизонтальних зв'язків – співпраці між громадами у волонтерській роботі та оптимального використання ресурсів [17].

Висновки. Таким чином, цікавим для українських волонтерів є досвід Австрії у створенні самоорганізованих груп на рівні громади; неформальних об'єднань волонтерів та волонтерських організацій, які представляють інтереси волонтерської спільноти, координують взаємодію потенційних волонтерів та організацій, що потребують волонтерської допомоги, окреслюють перспективи майбутньої діяль-

ності, налагоджують співпрацю з громадськістю, іншими неформальними та формальними інститутами суспільства; альянсів державних установ та волонтерських об'єднань на рівні муніципалітетів, земель та держави в цілому. Австрійські волонтерські програми охоплюють різні сфери соціальної роботи, забезпечують сталість впливу та інтегрують волонтерів у державні та громадські структури. Такий підхід може слугувати моделлю для України, допомагаючи формалізувати волонтерські ініціативи, підвищити якість соціальних послуг і зміцнити соціальну згуртованість у громадах. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні практик молодіжного волонтерства у громадянському суспільстві та їх впливу на формування професійних компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Панькова О. В., Касперович О. В., Іщенко О. Ю. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2016. № 2. С. 25–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2016.02.025>
2. Мацієвський Ю., Лук'ячук Я. Волонтерство та псевдоволонтерство в Україні: новий погляд крізь призму неформальних інститутів. *Політичні дослідження*. 2024. №1(7). С. 19–41. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-1-2>.
3. Матійчик А.В. Волонтерська діяльність як детермінанта розвитку громадянського суспільства. *Грані*. 2016. №8(136). С. 100–107. DOI: <https://doi.org/10.15421/171658>
4. Жерельнікова З. «Все для фронту»: благодійність та волонтерство українців з початку повномасштабної війни. *ВоксУкраїна*, 30 серпня 2022. URL: <https://voxukraine.org/vse-dlya-frontu-blagodijnist-ta-volonterstvo-ukrayintsiv-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny>
5. Шапошникова І.В., Вірт Ю.М. Роль інституту волонтерства у соціальній роботі під час повномасштабного вторгнення росії на територію України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. №12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-03>
6. Павлюк Т., Демченко О. Оцінка розвитку волонтерської діяльності в Україні. *Інвестиції: Практика і досвід*. 2024. №7. С. 130–137. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.130>
7. Концепція Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-%D1%80?find=1&text#Text>
8. Про волонтерську діяльність. Закон України від 19.04.2011 №3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17>
9. Про соціальні послуги. Закон України від 17.01.2019 №2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
10. Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement (Freiwilligengesetz – FreiwG). 2012. №17. URL: <https://www.freiwilligenweb.at/wp-content/uploads/2020/05/Bundesgesetz-zur-F%C3%B6rderung-von-freiwilligem-Engagement-Freiwilligengesetz-%E2%80%93-FreiwG.pdf>
11. Federal Ministry of Social Affairs, Health, Care and Consumer Protection. *Volunteering in Austria*. Vienna: BMSGPK, 2023.
12. Freiwilliges Engagement. URL: <https://www.sozialministerium.gv.at/Themen/Soziales/Soziale-Themen/Freiwilliges-Engagement.html>
13. ARGE Freiwilligenzentren Österreich. URL: <https://www.europeanvolunteercentre.org/argefreiwilligenzentren%C3%B6sterreich>
14. Zentren zur Vermittlung von freiwilligem Engagement. URL: <https://www.freiwilligenweb.at/nuetzliches/freiwilligenzentren/>
15. Freiwilligenmesse. URL: <https://www.freiwilligenmesse.at>
16. Волонтери, а не професійні пожежники. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1793503830789129&set=a.140881556051373>
17. Силенко М. Кращі практики цивільного захисту ЄС: дорожня карта для українських громад. URL: <https://decentralization.ua/news/19898>
18. Дослідження волонтерства в Австрії: навантаження на волонтерів значно зросло через пандемію. URL: <https://www.rosenbauer.com/en/company/investor-relations/financial-news/2022/07/study-on-volunteering-in-austria-strain-on-volunteers-significantly-higher-due-to-pandemic>

References

1. Pankova, O.V., Kasperovych, O.Iu., & Ishchenko, O.V. (2016). Rozvytok volonterskoj diialnosti v Ukraini yak proiav aktyvizatsii sotsialnykh resursiv hromadianskoho suspilstva: spetsyfyka, problemy ta perspektyvy [The development of volunteering in Ukraine as a manifestation of the activation of social resources of civil society: specifics, problems and prospects]. *Ukrainskyi Sotsium*, 2(57), 25–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2016.02.025> [in Ukrainian].
2. Matsievskiy, Y., & Lukianchuk, Y. (2024). Volonterstvo ta psevdovolonterstvo v Ukraini: novyi pohliad kriz pryзму neformal'nykh institutiv [Volunteering and pseudo-volunteering in Ukraine: A new perspective through the lens of informal institutions]. *Political Studies*, 1(7), 19–41. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-1-2> [in Ukrainian].
3. Matijchuk, A.V. (2016). Volonters'ka diial'nist' iak determinanta rozvytku hromadians'koho suspil'stva [Volunteer activity as a determinant of civil society development]. *Grani*, 8(136), 100–107. DOI: <https://doi.org/10.15421/171658>
4. Zherelnikova, Z. (2022). «Vse dlya frontu»: blahodijnist' ta volonterstvo ukrayintsiv z pochatku povnomasshtabnoyi viyny [Everything for the front: Charity and volunteering of Ukrainians since the beginning of the full-scale war]. *VoxUkraine*.

- URL: <https://voxukraine.org/vse-dlya-frontu-blagodijnist-ta-volonterstvo-ukrayintsiv-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-vijny> [in Ukrainian].
5. Shaposhnykova, I.V., & Virt, Y.M. (2024). Rol' instytutu volonterstva u sotsial'nii roboti pid chas povnomasshtabnoho ytorhnennia Rosii na terytorii Ukrainy [The role of the institution of volunteering in social work during the full-scale invasion of Russia on the territory of Ukraine]. *Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Administration and Management*, 12. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-03>
 6. Pavliuk, T., & Demchenko, O. (2024). Otsinka rozvytku volonters'koi diial'nosti v Ukraini [Assessment of the development of volunteering in Ukraine]. *Investments: Practice and Experience*, 7, 130–137. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.130> [in Ukrainian].
 7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). *Kontseptsiya Derzhavnoyi tsil'ovoyi sotsial'noyi prohramy z rozvytku volonters'koyi diial'nosti na period do 2030 roku* [Concept of the State Targeted Social Program for the Development of Volunteering until 2030]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-%D1%80?find=1&text#Text> [in Ukrainian].
 8. Ukraine. (2011). Pro volonters'ku diial'nist' [On volunteering]. *Law of Ukraine of April 19, 2011, No.3236-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17> [in Ukrainian].
 9. Ukraine. (2019). Pro sotsial'ni posluhy [On social services]. *Law of Ukraine of January 17, 2019, No.2671-VIII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> [in Ukrainian].
 10. Austria. (2012). *Federal Act on the Promotion of Volunteering (FreiWiG)*. Federal Law Gazette I, No.17. URL: <https://www.freiwilligenweb.at/wp-content/uploads/2020/05/Bundesgesetz-zur-F%C3%B6rderung-von-freiwilligem-Engagement-Freiwilligen-gesetz-%E2%80%93-FreiWiG.pdf>
 11. Federal Ministry of Social Affairs, Health, Care and Consumer Protection. (2023). *Volunteering in Austria*. Vienna: BMSGPK.
 12. Bundesministerium für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz. (n.d.). Freiwilliges Engagement. URL: <https://www.sozialministerium.gv.at/Themen/Soziales/Soziale-Themen/Freiwilliges-Engagement.html>
 13. ARGE Freiwilligenzentren Österreich. URL: <https://www.europeanvolunteercentre.org/argefreiwilligenzentren%C3%B6sterreich>
 14. Zentren zur Vermittlung von freiwilligem Engagement. URL: <https://www.freiwilligenweb.at/nuetzliches/freiwilligenzentren/>
 15. Freiwilligenmesse. (n.d.). *Freiwilligenmesse*. URL: <https://www.freiwilligenmesse.at>
 16. Volontery, a ne profesiyni pozhezhnyky [Civilian volunteers, not professional firefighters]. (n.d.). Facebook. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1793503830789129&set=a.140881556051373> [in Ukrainian].
 17. Silenko, M. (2025, August 14). *Krashchi praktyky tsyvil'noho zakhystu. YeS: dorozhnia karta dlia ukrains'kykh hromad* [Best practices of EU civil protection: A roadmap for Ukrainian communities]. URL: <https://decentralization.ua/news/19898> [in Ukrainian].
 18. Rosenbauer. (2022). *Doslidzhennia volonterstva v Avstrii: navantazhennia na volonteriv znachno zросло cherez pandemiiu* [Study on volunteering in Austria: Strain on volunteers significantly higher due to pandemic]. URL: <https://www.rosenbauer.com/en/company/investor-relations/financial-news/2022/07/study-on-volunteering-in-austria-strain-on-volunteers-significantly-higher-due-to-pandemic> [in Ukrainian].

Статус статті: Отримано: 13.09.2025 Прийнято: 19.10.2025 Опубліковано: 30.10.2025

Demydenko Tetyana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Department of Educational Management, Art-Management and Social Work
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

Martovytska Nataliia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Department of Foreign Languages
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

VOLUNTEERING AS A PRACTICE-ORIENTED MODEL OF SOCIAL WORK: THE UKRAINIAN AND AUSTRIAN EXPERIENCE

Abstract. Volunteering in the social sphere represents a key practice-oriented model of social work, providing support to vulnerable groups and strengthening civic engagement. In the context of the war in Ukraine, volunteer organisations have demonstrated notable efficiency, adaptability, and mobility in comparison with state institutions. Current trends include the expansion of both individual and organisational initiatives, growing public trust, enhanced effectiveness of volunteer activities, and increasing cooperation with government structures. Despite these achievements, Ukrainian volunteering faces significant challenges. These include insufficient coordination among organisations, the absence of a long-term strategy for partnership with the state, the short-term character of cooperation, and the lack of systematic institutional support. Such limitations reduce the sustainability and potential impact of volunteer initiatives, while mechanisms of state–volunteer collaboration remain underdeveloped. The study of European experiences, particularly the Austrian model, offers valuable insights into the institutionalisation of volunteering and the creation of sustainable state–civil society partnerships. The article aims to conduct a comparative analysis of Ukrainian and Austrian practices, employing methods of analysis, comparison, and generalisation of scholarly literature, regulatory documents, statistical data, and official portals of volunteer organisations. Austria's experience is of particular relevance for Ukraine in terms of youth engagement, the establishment of community-based self-organised groups, the development of informal associations, and the formation of alliances between state institutions and volunteer organisations at multiple levels. Adapting these practices could strengthen the institutional foundations of the Ukrainian volunteer movement, improve the efficiency of social service provision, and contribute to the consolidation of civil society.

Keywords: volunteering, model of social work, social work, civil society, Ukraine, Austria, institutionalisation